

Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları, Türkçe Üzerine Tartışmalar

Doç. Dr. Mehmet Aydın*

N. Engin Uzun, Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları Türkçe Üzerine Tartışmalar, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 39, İstanbul 2004, 216 s.

N. Engin Uzun'un Dilbilgisinin Temel Kavramları, Türkçe Üzerine Tartışmalar, ilk olarak 1998 yılında Ankara'da yayımlanmış, ben de Uzun'un bu kitabına ancak 2000 yılında ulaşabilmişim. Eser, 2004 yılında Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi'nin 39. kitabı olarak yeniden bu defa Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları Türkçe Üzerine Tartışmalar adıyla yayımlandı. N. Engin Uzun'un kitabının 1998 baskısı küçük boy ve 168 sayfa idi, ikinci baskısı büyük boy ve 216 sayfa. Bu da Uzun'un kitabının ikinci baskısına epeyce eklemeler yaptığı anlamına geliyor. Ben kitabın hem ilk hem de ikinci baskısını okudum; zaten okumasam böyle bir yazıyı asla yazmazdım. Aslında Uzun'un kitabı şimdiye kadar çoktan Türk dili araştırmaları alanında çalışanların ilgisini çekebilirdi ve tartışılabilirdi, tartışılmıyorsa da yazılmadı veya ben bu kitap ile ilgili ne yazıya ne de tartışmaya rastlayabildim.

Bu yayının ilk baskısının önsözü ikinci baskıda korunmuş ve ikinci baskı için ayrı bir önsöz eklenmiştir. Kitabın ilk baskısının önsözü doğrusu tartışmaya davetiye çıkartmanın ötesinde, tartışmayı kışkırtmayı amaçlar nitelikler taşımaktadır. Kitapta, bu önsözden başlayarak bir anlamda Türk dili araştırmalarının paradigmasına saldırıldığı söylenebilir.

Dilbilgisi veya dilbilim dillerden kalkarak oluşur. Bu anlamda Özcan Başkan'ın "dilbilgisi bir önsöz değil bir sonsözdür" biçimindeki ifadesini hatırlamak yararlı olabilir. Bana kalırsa, dilbilgisi içindeki bilgi sözü önemlidir. Türkçenin dilbilgisi oluşmadan ve oluşturulmadan başka dillerin yapısından kalkarak oluşturulan dilbilgisi modelleri ortaya çıkmışsa, Türkçenin dilbilgisi ister istemez bu modelin etkisinde ve hatta gölgesinde kalır. Ancak bunu bir başlangıç veya ilk adım saymak yanlış olmaz. Divânü Lugâti't-Türk'te Arapçanın böyle çok açık bir etkisi vardır. Fakat Türkçenin dilbilgisi ile ilgili metinler hâlâ bu tür etkilerden kurtulamadıysa ortada çok ciddi ve vahim bir sorun var, demektir. Uzun'un önsözü böyle de yorumlanabilir.

* Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Bişkek / Kırgızistan
mehmeta@omu.edu.tr

Birçok dilci Türk dilbilgisi çalışmalarının tekrar ile epey malul olduğu görüşünü herhalde Uzun'la paylaşabilir. Ayrıca yazarın şu görüşlerine de fazla itiraz edilmeyeceğini düşünüyorum: "Türkçe dilbilgisi kitapları çoğunlukla, Batının dilbilgisi yaklaşımı benimsenerek hazırlanmıştır. Belli başlı Batı dillerinin geleneksel dilbilgisi kitaplarında görünen ayrımlar, tanımlar ve sınıflamalar olduğu gibi Türkçeye aktarılmış, uyuşmayan görünümelerde zorlama uyarlamalara gidilmiş, Türkçe adeta bir Batı diliymiş gibi betimlenmiştir." (s. 5). Bu, başlangıçta Kâşgarlı Mahmut'un Türkçeyi Arapça gibi tasvir etmesinden farksız.

Uzun'un kitabının ilk baskısı yedi, ikinci baskısı on bölümden oluşuyor. İkinci baskıya yazı ve ses (sesbilgisi) ve çatı ile ilgili iki yeni bölüm eklenmiş. Ayrıca birinci baskıdaki sözcük bölümü sözcük (3) ve sözcük türleri (4) biçiminde ikiye ayrılmış. Son baskı gerçekten başlıktaki dünya dillerinden de örneklerle zenginleştirilmiş.

Ortada ihtiyaç var diye durmadan basılan bazı bilim kitaplarında, yazarları onca değişmeye rağmen hiçbir değişiklik yapmıyor. Uzun, böyle yapmamış, kitabını epey değiştirip zenginleştirmiş.

Bildik bir terim olarak düşünülen dilbilgisi, farklı bağlamlarda epey farklı anlamlarda kullanılabilir. Uzun, bir dilin işleyişini, yani düzeneğini dilbilgisi olarak anlıyor. Bunu, N. Engin Uzun, "dilbilgisi ne değildir?" olumsuz sorusundan kalkarak anlamaya ve anlatmaya çalışıyor. Dilbilgisinin dilin, dillerin düzeneği anlamına geldiğini vurgulayan Uzun, dilbilgisini kitaptaki başka bağlamlarda tıpkı dilbilgisi ile uğraşan ötekiler gibi farklı anlamlarda kullanıyor. O zaman dilbilgisinin ne olduğu veya ne olmadığı doğrudan doğruya kullanıldığı bağlamla ilgili görünüyor. Bu anlamlardan birini mutlakaştırmak anlamsız; ama bunlardan birinin temel olduğu söylenebilir.

Uzun, kitabının yazı ve ses bölümünde daha önce söylenenleri tekrarladığı ve yeni bir şey söylemediği hâlde sözcük ve sözcük türleri bölümünde geleneksel dilbilgisinde bir dil birimini anlatmak üzere kullanmaktan bir türlü vazgeçilemeyen sözcüğü bütün boyutları ile tartışıyor. Gerçekten de sözcük epey tartışmalı bir terim. Hatta sözcüğün bir terim olup olmadığı bile tartışmalı. Bir olguyu kendi kendisiyle tartışmakla başkaları ile tartışmak bir değil. Kitabı boyunca Uzun dil ile ilgili bütün olguları böyle tartışıyor veya bana öyle geldi.

Sözcük konusundaki sorunları aşmak için yapısal alandan dağılım ve yerine koyma gibi kavramlara başvurmak gerektiğini düşünen Uzun, bu tekniklerin "kaçak gibi bir sözcükte kaç ve -ak diye bir ayırım yapmamıza olanak verir; çünkü kaç parçası başka bütünlerde (kaçık, kaçamak, kaçtı, kaçış), -ak parçası da başka bütünlerde (yatak, durak) bulunmaktadır. kaç- ve -ak'ın bir

bütünün parçası oldukları da yan yana gelmelerinin rastlantısal olmadığından çıkarılabilir, çünkü bir diğer rastlantı sonucu oluşacak akaç dizilişi yanlış olacak. Demek ki dildeki en küçük parçalara ulaşılabilir ve bunların dağılımları kontrol edilirse, dilin tüm sözcüklerine ulaşılabilir demektir.” (s. 53). Geleneksel dilbilgisiyle uğraşıp biçim bilgisi anlatanlar tam bunu yapıp durmaktadır. Ancak dilbilgisiyle uğraşanların büyük bir bölümünün teorik bilgiler bakımından donanımsız olduklarını söylenebilir. Dilbilgisiyle uğraşanların donanımlarını zenginleştirmek gerekir. Bir bilim adamından elbette yaptığı işlemin bütün basamaklarını bilmesi beklenir.

Uzun, sözcükle ilgili sorunları sözlükbiçim, sözlükbirim, biçimbirim, altbiçimbirim, öncül ve ardıl (Oya Adalı, Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler, TDK yay., Ankara 1979. Adalı da kitabında, sözlükbiçim dışında, bu terimleri kullanmıştır.) gibi terimleri kullanarak aşmanın mümkün olduğunu düşünmektedir. Gerçekten de dilbilgisindeki sözcük bazen sözlükbirimle bazen sözlükbiçimle bazen de biçimbirimle çakışmaktadır.

Uzun’un cümle (5 Tümce) konusunda söylediklerinin tamamı yeni ve özgün değildir, bunlar hiç tartışılmamış da değildir. Elbette cümle bir yığın değil bir bütündür ve elbette bir cümlenin anlamı onu oluşturan kelimelerin anlamları toplamına eşit değildir. Voloşinov çok daha ileri giderek bir kelimenin her cümlede yeni bir anlam kazandığını, dolayısıyla bir kelimenin anlamlarını belirlemenin asla tam olarak mümkün olmadığını söylemiş ve sözlükçülerin sözcükleri belli anlamlarla sınırladığını eklemiştir. (V. N. Voloşinov, Marksizm ve Dil Felsefesi, İngilizceden çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı yay., İstanbul 2000).

Cümleden özneyi çıkarınca kalan kısmın yüklem olduğunu söyleyen Uzun, herhâlde bunun yeni ve özgün bir bilgi olmadığını farkındadır. Eleştirdiği ama herhâlde iyice karıştırmaya değer bulmadığı, Türk dilbilgisinin en temel metinlerinden biri Jean Deny’nin eseridir (Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi), çev. Ali Ulvi Elöve, Maarif Matbaası, İstanbul 1941). Deny’nin Grameri, dilbilgisi konusunda önemli ve iyi bir kitaptır, ama kutsal kitap değildir. Deny’nin Grameri’nin Elöve çevirisinde şöyle bir bölüm vardır:

“1193 Öte taraftan tümleç- mef´uller yüklet (fail)e değil, yükleme ait olduklarından yüklemle bir öbek teşkil etmeğe meyl ederler ki, biz bu öbeğe yüklem öbeği adını veriyoruz (bilindiği üzere yüklem 1063 üncü bentte zikri geçen kaideye göre bu öbeğin sonunda yer alır).

Bunun neticesi olarak cümle son tahlilde iki parçaya kadar çıkarılır: Yüklem öbeği ve yüklet ki, yüklemden evvel yer alır.

Ve bundan da şöyle bir şema çıkar:

yüklem öbeği
yüklet + tümleçler + yüklem

1194 Tümleçler şu esasa göre yer alırlar: Tümleyici bağ ne kadar doğrudan doğruya olursa, tümleç o kadar yükleme yakın olur.

Bundan şu farazi tertip ortaya çıkar:

yüklem öbeği
yüklet + duran tüm. + dolaylı tüm. + dolaysız tüm. + yüklem
ml. ben yarın siz-e bun-u göndereceğim

Uzun'un, cümlelerin öğeleri ve bunlar arasındaki ilişki konusunda anlattıklarıyla Deny'ninkiler arasında ilişki olduğunu düşünüyorum, yanılıyor muyum?

Ancak devrik cümle konusunda Uzun'u yerden göğe haklı bulduğumu belirtmem gerekir: "Resmi Türkçe' görüşüne göre (Türk Mili Eğitim Bakanlığının onayladığı bu konudaki ders kitaplarına bakılabilir), Türkçe tümcelerdeki sözcük sıralanışı ÖNE'dir. Bu tümceler kurallıdır. Bununla birlikte, eylemin (veya yüklemcil ögenin) sonda bulunmadığı, yani ÖEN, NEÖ, EÖN ve ENÖ dizilişli tümceler devriktir ('kurallı tümce' türü ile kurduğu karşıtığa karşın 'kualsız' denmemesine dikkat!). Bu tür tümceler, yalnızca konuşma dilinde atasözlerinde ve şiirlerde görülür.

Şimdi soruyoruz: Konuşmayı, hele şiiri çıkarırsanız, dili başkaca nerede kullanırsınız ki!.. Konuşurken kullanacağız, ama yazarken hayır. Bu, konuştuğunuz gibi yazmayacaksınız demektir... Bunun yakın bir gelecekteki doğal sonucunu görmek için kâhin olmaya gerek yok: 'Yazıldığı gibi konuşacaksınız!' dayatması." (s. 101). Sondaki dayatma korkusu biraz abartılı. Kimse kimseye 'Yazıldığı gibi konuşacaksınız!' dayatmasında bulunamaz.

Uzun kitabının 6. bölümünü Şeytan Üçgeni I: Cinsiyet / Sayı / Kişi biçiminde adlandırmış. Bu bölümde yeni şeyler söyleyen Uzun cinsiyete, sayıya ve kişiye yeniden bakılıp bu dilbilgisi kategorilerinin tekrar değerlendirilmesi gerektiğini anlatıyor.

Şeytan Üçgeni II: Görünüş / Kip / Zaman'ın başında görünüş enine boyuna tartışılmaktadır. Görünüşle ilgili olarak en sık kullanılan kaynak 'Johanson 1971'dir'. Uzun bu kitap için "Ne var ki Almanca yazılmış bu kitap, özellikle içerdiği özgün terimler yüzünden kolayca kavranamamaktadır" demiştir. Türkiye'de Johanson'un doktora öğrencisi olmuş Türk dili araştırmacıları var. Bunlardan Mustafa Uğurlu'nun görünüş ile ilgili yayınları olduğunu biliyorum. Uzun, Johanson'un Türkiye'deki öğrencilerinden hiçbirinin yayınlarına başvurmamıştır. Bunun Johanson 1971'in anlaşılmasına katkısı olabilirdi. Johanson'un öğrencileri de kendi yayınlarına hiç başvurmadığı için Uzun'un çalışmalarına bakmazlarsa, bu kötüdür.

Uzun'un büyük ölçüde Hans Reichenbach'a dayandığı 'zaman'la ilgili görüşleri de ilgi çekicidir ve mutlaka tartışılması gerekir. Özellikle 'geniş zaman'a bir de Uzun'un açmaya çalıştığı pencereden bakmak ilgi çekici: "Geniş zamanın geçmişte olan, şimdi olmakta olan ve gelecekte de olacak olan olaylara gönderimde bulunması yani bütün zamanlara gönderimde bulunabilmesi, gerçekte, onun bu üç zamanın hiçbirine doğrudan gönderimde bulunmadığını gösterir. Zaten ilgili örnekler düşünülünce bu zaman ekiyle yapılan işin, bir eylemin zamanının belirtilmesi değil, onun bir alışkanlığı, bir yeteneği, bir yeterliliği vb. aktarması olduğu görülür. Ali sigara içer dediğimizde, Ali'nin bir alışkanlığından, Ali resim yapar deyince onda resim yapma yeteneği bulunduğundan, Ali bu taşı kaldırır deyince onun söz konusu taşı kaldırabileceğinden vb. söz ediyoruz demektir." (s. 161). Bana Uzun'un geniş zaman konusunda söyledikleri kandırıcı geldi.

Uzun 'durum (hâl)'u, 'soru'yu ve 'çatı'yı da aynı şekilde tartışıyor. Bu tür eleştirel çalışmaların çoğalmasını Türk gramerciliğinin gelişmesi açısından önemli buluyorum.

Uzun'un unutmaması gereken şey, Voloşinov'un söylediği gibi dilbilimin her yerde filolojinin çocuğu olduğu gerçeğidir. Dilbilim, geleneksel dilbilgisinin hem antitezi hem de devamıdır. Dolayısıyla dilbilimsel bakışın dilbilgisel bakıştan doğduğu söylenebilir. Evet, Türk dilbilgisiyle uğraşanlar, ben de onlardanım, az kuram biliyorlar. Uzun ise çok kuram biliyor ve çok kuram bilgisi, Uzun'u baştan çıkarmış, sorunları kendi kendisiyle tartışıyor; kitabı bunun tipik bir belgesi. Başkasıyla tartışmak da epey verimli olabilirdi. Ama yeni şeyler söyleyebilmek her zaman önemli. Ya yeni şeyler söylemeli, ya susmalı değil mi? Uzun, birçok yeni şey söylemeye çalışıyor.

bilig

Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi

©Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı

Yayın İlkeleri

bilig, Kış/Ocak, Bahar/Nisan, Yaz/ Temmuz ve Güz/Ekim olmak üzere yılda dört sayı yayımlanır. Her yılın sonunda derginin yıllık dizini hazırlanır ve Kış sayısında yayımlanır. Dergi, yayın kurulu tarafından belirlenecek kütüphanelere, uluslararası endeks kurumlarına ve abonelere yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde gönderilir.

bilig, Türk dünyasının kültürel zenginliklerini, tarihî ve güncel gerçeklerini bilimsel ölçüler içerisinde ortaya koymak; Türk dünyasıyla ilgili olarak, uluslar arası düzeyde yapılan bilimsel çalışmalarını kamuoyuna duyurmak amacıyla yayımlanmaktadır.

bilig'de, sosyal bilimlerle ilgili konular başta olmak üzere, Türk dünyasının tarihî ve güncel problemlerini bilimsel bir bakış açısıyla ele alan, bu konuda çözüm önerileri getiren yazılara yer verilir.

bilig'e gönderilecek yazılarda, alanında bir boşluğu dolduracak özgün bir makale veya daha önce yayımlanmış çalışmalarını değerlendiren, bu konuda yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan bir inceleme olma şartı aranır. Türk dünyasıyla ilgili eser ve şahsiyetleri tanıtan, yeni etkinlikleri duyuran yazılara da yer verilir.

Makalelerin ***bilig***'de yayımlanabilmesi için, daha önce bir başka yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Daha önce bilimsel bir toplantıda sunulmuş bildiriler, bu durum belirtilmek şartıyla kabul edilebilir.

Yazıların Değerlendirilmesi

bilig'e gönderilen yazılar, önce yayım kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir ve uygun bulunanlar, o alandaki çalışmalarını tanıtmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü bir hakeme gönderilebilir. Yazarlar, hakem ve yayım kurulunun eleştiri ve önerilerini dikkate alırlar. Katılmadıkları hususlar varsa, gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler. Yayımına kabul edilmeyen yazıların, istek hâlinde bir nüshası yazarlarına iade edilir.

bilig'de yayımlanması kabul edilen yazıların telif hakkı Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütavelli Heyet Başkanlığına devredilmiş sayılır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve fotoğraflardan, kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yayıma kabul edilen yazılar için, yazarı ve hakemlerine yayın tarihinden itibaren bir ay içinde telif / inceleme ücreti ödenir. Ücret miktarı, her yıl başında yayın kurulunun önerisi üzerine yönetim kurulunca belirlenir.

Yazım Dili

bilig'in yazım dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin üçte bir oranını geçmeyecek şekilde İngilizce ve diğer Türk lehçeleri ile yazılmış yazılara da yer verilebilir. Türk lehçelerinde hazırlanmış yazılar, gerektiği takdirde yayın kurulunun kararıyla Türkiye Türkçesine aktarıldıktan sonra yayımlanabilir.

Yazım Kuralları

Makalelerin, aşağıda belirtilen şekilde sunulmasına özen gösterilmelidir:

1. Başlık: İçerikle uyumlu, onu en iyi ifade eden bir başlık olmalı ve koyu karakterli harflerle yazılmalıdır.

2. Yazar ad(lar)ı ve adresi: Yazarın adı, soyadı büyük olmak üzere koyu, adresler ise normal ve eğik karakterde harflerle yazılmalı; yazarın görev yaptığı kurum, haberleşme ve elmek (e-mail) adresi belirtilmelidir.

3. Özet: Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en fazla 150 kelimededen oluşan Türkçe özet bulunmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemelidir. Özeti altında bir satır boşluk bırakılarak, en az 3, en çok 8 sözcükten oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Makalenin sonunda, yazı başlığı, özet ve anahtar kelimelerin İngilizce ve Rusçaları bulunmalıdır. Rusça özetler, gönderilemediği takdirde dergi tarafından ilave edilir.

4. Ana Metin: A4 boyutunda (29.7x21 cm.) kâğıtlara, MS Word programında, Times New Roman veya benzeri bir yazı karakteri ile, 10 punto, 1.5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında 3'er cm boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar 10.000 kelimeyi geçmemelidir. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar, koyu değil eğik harflerle yazılmalıdır. Alıntılar eğik harflerle ve tırnak içinde verilmeli; beş satırdan az alıntılar satır arasında, beş satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan 1.5 cm içeride, blok hâlinde ve 1 satır aralığıyla yazılmalıdır.

5. Bölüm Başlıkları: Makalede, düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir ve gerektiği takdirde başlıklar numaralandırılabilir. Ana başlıklar (ana bölümler, kaynaklar ve ekler) büyük

harflerle; ara ve alt başlıklar, yalnız ilk harfleri büyük, koyu karakterde yazılmalı; alt başlıkların sonunda iki nokta üst üste konularak aynı satırdan devam edilmelidir.

6. Şekiller ve Çizelgeler: Şekiller, küçültmede ve basımda sorun yaratmamak için siyah mürekkep ile düzgün ve yeterli çizgi kalınlığında aydın ve beyaz kağıda çizilmelidir. Her şekil ayrı bir sayfada olmalıdır. Şekiller numaralandırılmalı ve her şeklin altına başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır.

Çizelgeler de şekiller gibi, numaralandırılmalı ve her çizelgenin üstüne başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır. Şekil ve çizelgelerin başlıkları, kısa ve öz olarak seçilmeli ve her kelimenin ilk harfi büyük, diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Gerekli durumlarda açıklayıcı dipnot veya kısaltmalara şekil ve çizelgelerin hemen altında yer verilmelidir.

7. Resimler: Parlak, sert (yüksek kontrastlı) fotoğraf kâğıdına basılmalıdır. Ayrıca şekiller için verilen kurallara uyulmalıdır. Özel koşullarda renkli resim baskısı yapılabilir.

Şekil, çizelge ve resimler toplam 10 sayfayı aşmamalıdır. Teknik imkâna sahip yazarlar, şekil, çizelge ve resimleri aynen basılabilecek nitelikte olmak şartı ile metin içindeki yerlerine yerleştirebilirler. Bu imkâna sahip olmayanlar, bunlar için metin içinde aynı boyutta boşluk bırakarak içine şekil, çizelge veya resim numaralarını yazabilirler.

8. Kaynak Verme: Dipnotlar, sadece açıklama için kullanılmalı ve açıklamalar da metnin sonunda verilmelidir. Metin içinde göndermeler, parantez içinde aşağıdaki şekilde yazılmalıdır:

(Köksoy 2000); (Köksoy 2000: 15)

Birden fazla yazarlı yayınlarda, metin içinde sadece ilk yazarın adı vd. yazılmalıdır: (İsen vd. 2002)

Kaynaklar kısmında ise diğer yazarlar da belirtilmelidir. Metin içinde, gönderme yapılan yazarın adı veriliyorsa kaynağın sadece yayın tarihi yazılmalıdır:

“Tanpınar (1976:131), bu konuda”

Yayın tarihi olmayan eserlerde ve yazmalarda sadece yazarların adı; yazarı belirtmeyen ansiklopedi vb. eserlerde ise eserin ismi yazılmalıdır.

İkinci kaynaktan yapılan alıntılarda, asıl kaynak da belirtilmelidir:

“Köprülü (1926)” (Çelik 1998'den).

Kişisel görüşmeler, metin içinde soyadı ve tarih belirtilerek gösterilmeli, ayrıca kaynaklarda belirtilmelidir. İnternet adreslerinde ise mutlaka tarih belirtilmeli ve bu adresler kaynaklar arasında da verilmelidir:

<http://www.tdk.gov.tr/bilterim> (15.12.2002)

9. Kaynaklar: Metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki şekilde yazılmalıdır. Kaynaklar, bir yazarın birden fazla yayını olduğu takdirde yayımlanış tarihine göre sıralanacak; bir yazara ait aynı yılda basılmış yayınlar ise (1980a, 1980b) şeklinde gösterilecektir:

KÖKSOY, Mümin (2000), *Türk Yükseköğretiminde Yabancı Dille Eğitim, Bilimlik Dergiler ve Türkçemiz*, Ankara: Bilig Yay.

TİMURTAŞ, F.Kadri (1951), “Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri”, *İÜ, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IV (3) : 189-213.

SHAW, S. (1982), *Osmanlı İmparatorluğu*, (çev. M.Harmancı), İstanbul: Sermet Matb.

Yazıların Gönderilmesi

Yukarıda belirtilen ilkelere uygun olarak hazırlanmış yazılar, biri orijinal, diğer ikisi fotokopi olmak üzere üç nüsha olarak, disketiyle birlikte bilig adresine gönderilir. Yazarlarına raporlar doğrultusunda düzeltilmek üzere gönderilen yazılar, gerekli düzeltmeler yapılarak disketi ve orijinal çıktısıyla en geç bir ay içinde tekrar dergiye ulaştırılır. Yayın kurulu, esasa yönelik olmayan küçük düzeltmeler yapılabilir.

Yazışma Adresi

bilig Dergisi Editörlüğü

Taşkent Cad. 10. Sok. No: 30

06430 Bahçelievler/ANKARA / TÜRKİYE

Tel: (0312) 215 22 06

Fax: (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr

bilig

Journal of Social Sciences of the Turkish World

©Ahmet Yesevi University Board of Trustees

Editorial Principles

bilig is published quarterly: Winter/January, Spring/April, Summer/July and Autumn/October. At the end of each year, an annual index is prepared and published in Winter issue. Each issue is forwarded to the subscribers, libraries and international indexing institutions within one month after its publication.

bilig is published to bring forth the cultural riches, historical and actual realities of the Turkish World in a scholarly manner; to inform the public opinion about the scientific studies on the international level concerning Turkish World.

The articles firstly related to social sciences subjects and dealing with the historical and current issues and problems and suggesting solutions for the Turkish World are published in *bilig*.

An article sent to *bilig* should be an original article which contribute knowledge and scientific information to its field or a study that bring forth new views and perspectives on previously written scholarly works. Articles introducing works and personalities, announcing new activities related to the Turkish world can also be published in *bilig*.

In order for any article to be published in *bilig*, it should not have been previously published or accepted to be published elsewhere. Papers presented at a conference or symposium may be accepted for publication if stated so beforehand.

Evaluation of Articles

The articles forwarded to *bilig* are first studied by the Editorial Board in terms of the journal's principles those found acceptable are sent to two referees who are well-known for their works in that field. Names of the referees are confidential and referee reports are safe-kept for five years. In case one referee report is negative and the other is favorable, the article may be sent to a third referee for re-evaluation. The authors of the articles are to consider the criticisms, suggestions and corrections of the referees and editorial board. If they disagree, they are entitled to counterpresent their views and justifications. Only the original copy of the unaccepted articles may be returned upon request.

The royalty rights of the accepted articles are considered transferred to Ahmet Yesevi University Board of Trustees. However the overall responsibility for the published articles belongs to the author of the article. Quotations from articles including pictures are permitted during full reference to the articles.

Payments to the authors and referees for their contributions are made within one month after publication. The amounts of payments are determined by the Editorial Board subject to the approval by the Board of Trustees.

The Language of the Journal

Turkiye Turkish is the Language of the journal. Articles presented in English or other Turkish dialects may be published not exceeding one third of an issue. Articles submitted in Turkish dialects may be published after they are translated into Turkiye Turkish upon the decision of the Editorial Board if necessary.

Writing Rules

In general the following are to be observed in writing the articles for bilig:

- 1. Title of the Article:** Title should be in suitable for the content and the one that expresses it best, and should be bold letters.
- 2. Name(s) and address(es) of the author(s):** Names and surnames are in capital letters and bold, addresses in normal italic letters; institution the author works at, contact and e-mail addresses should be specified.
- 3. Abstract:** In the beginning of the article there should be an abstract in Turkish, briefly and laconically expressing the subject in maximum 150 words. There should be no reference to used sources, figure and chart numbers. Leaving one line empty after the abstract body there should be key words, minimum 3 and maximum 8 words. At the end of the article there should titles, abstracts and key words in English and Russian. In case Russian abstract is not submitted it will be attached by the journal.
- 4. Main Text:** Should be typed in MS Word program in Times New Roman or similar font type, 10 type size and 1,5 line on A4 format (29/7x21cm) paper. There should 3 cm free space on the margins and pages should be numbered. Articles should not exceed 10.000 words. Passages that need emphasizing should not be bold but in italic. Quotations should be in italic and with quotation marks; in quotations less than 5 lines between lines and those longer than 5 lines should be typed with indent of 1,5 cm in block and with 1 line space.
- 5. Section Headings:** Main, interval and sub-headings can be used in order to obtain the well-arranged narration of information in the article and these headings can be numbered if necessary. Main headings (main sections, references and appendixes) should be in capital letters; interval and sub-headings should be bold and their first letters in capital letters; at the end of the sub-headings writing should continue on the same line after a colon (:).
- 6. Figures and Tables:** Figures should be drawn on tracing or white paper in ink so as not to cause problems in printing or reducing in size. Each figure should be on a separate page. Figures should be numbered with a caption of the title in Turkish first and English below it.

Tables should also be numbered and have the title in Turkish first and English below it. The titles of the figures and tables should be clear and concise, and the first letters of each word should be capitalized. When necessary footnotes and acronyms should be below the captions.
- 7. Pictures:** Should be on highly contrasted photo papers. Rules for figures and tables are applied for pictures as well. In special cases color pictures may be printed.

The number of pages for figures, tables and pictures should not exceed 10 pages. Authors having the necessary technical facilities may themselves insert

the related figures, drawings and pictures into text. Those without any technical facilities will leave the proportional sizes of empty space for pictures within the text numbering them.

8. Stating the Source: Endnotes should be only for explanation and explanations should be at the end of the text.

References within the text should be given in parentheses as follows:

(Köksoy 2000); (Köksoy 2000: 15)

When sources with several authors are mentioned, the name of first author is written and for others (et. al) is added.

(İsen et al. 2002)

Full reference including all the names of authors should be given in the list of references. If there is name of the referred authors within the text then only the publication date should be written:

“Tanpınar (1976:131) on this issue”

In the sources and manuscripts with no publication date only the name of author; in encyclopedias and other sources without authors only the name of the source should be written

In the secondary sources quoted original source should also be pointed:

“Köprülü (1926)” (in Çelik 1998).

Personal interviews can be indicated by giving the last name(s), the date(s) and moreover should be stated in the references.

<http://www.tdk.gov.tr/bilterim> (15.12.2002)

9. References: Should be at the end of the text in the alphabetic order as shown in the example below. If there are more than one source of an author then they will be listed according to their publication date; sources of the same author published in the same year will shown as (1980a, 1980b):

KÖKSOY, Mümin (2000), *Türk Yükseköğretiminde Yabancı Dille Eğitim, Bilimlik Dergiler ve Türkçemiz*, Ankara: Bilig Yay.

TİMURTAŞ, F.Kadri (1951), “Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri”, İÜ, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, IV (3) : 189-213.

SHAW, S. (1982), *Osmanlı İmparatorluğu*, (çev. M.Harmancı), İstanbul: Sermet Matb.

How to Forward the Articles

The articles duly prepared in accordance with the principles set forth are to be sent in three copies, one original and two photocopied forms with a floppy disk to bilig to the address given below. The last corrected fair copies in diskettes and original figures are to reach bilig within not later than one month. Minor editing may be done by the editorial board.

Correspondence Address

bilig Dergisi

Taşkent Caddesi, 10. Sok. Nu: 30

06430 Bahçelievler - ANKARA / TÜRKİYE

Tel: (0312) 215 22 06

Fax: (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr